

Vort Fynske Glasværk
udstilling på Broby Bibliotek
i marts 2009

Fynske Glasvenner

Vort fynske Glasværk 1874 – 1990.

Sommeren 1874 stod de første bygninger til glasværket i Odense færdigt nordvest for byen. Her havde det nyoprettede selskab A/S Odense Glasværk købt tre tønder land i Kalvehaven, området grænsende op til Sydfynske Jernbanes værksteder og banelinje. Et par af de veje, som senere blev anlagt i området eftersom Odense voksede, fik navne inspireret af glasværket nemlig: Lille Glasvej og Store Glasvej. Her på dette sted blev produceret glas frem til 1990, hvor glasværket i Odense blev nedlagt og produktionen overført til Holmegaard Glasværk i Fensmark. Dog var produktionen stoppet i en periode i 1889, under A/S Odense Glasværks likvidation. Glasværket var en betydelig arbejdsplads for Odense, i 30'erne og 40'erne var der 350 – 450 ansatte.

Glasværket havde gennem tiden flere forskellige officielle navne, men er blevet kendt som Fyens Glasværk, hvilket det dog kun hed gennem 12 år af sin levetid, imidlertid stod dets produkter separat opført i Kastrup Glasværks kataloger som: "Fyens Glasværks fabrikat" frem til og med 1950 kataloget.

A/S Odense Glasværk 1874 – 1890.

Initiativet til at oprette et glasværk i Odense blev taget af cand. pharm. bryggeriejer S. Brummer, han dannede sammen med kancelliraad Borch og købmand Th. Pagh Glasværkets bestyrelse.

Det nye glasværk producerede flasker, belysningsglas, karafler og drikkeglas. Fra bogen "Dekorerede danske glas" af Niels Andersen & Torben Errboe ved vi, at der blandt andet blev fremstillet drikkeglas med egeløvsslibninger, vi kender ingen kataloger fra Odense Glasværk.

Det lykkedes af flere forskellige årsager ikke at gøre glasværket til en rentabel virksomhed, A/S Odense Glasværk trådte i 1889 i likvidation, efter produktionen var stoppet tidligere på året.

Aktieselskabet Fyens Glasværk 1889 – 1902.

Konsul Hey var i Odense Glasværks sidste år blevet indvalgt i bestyrelsen og havde fået betydelig interesse for glasværksdriften, som han troede under de rigtige forretningsmæssige dispositioner, kunne gøres til en sund forretning. Det lykkedes konsul Hey at skaffe kapital i et nyt selskab under navnet Fyens Glasværk, som sidst på året 1889 købte konkursboet af likvidationsudvalget for Odense Glasværk.

I 1892 skaffede Konsul Hey en dygtig hyttemester til Odense – Adolf Brocks – "han blev glasværkets redningsmand" skriver konsul Hey i sine erindringer. Brocks kom fra Penzig i Schlesien, ud over at være en dygtig leder var han også en yderst dygtig fagmand, som havde den Schlesisk-Bøhmiske glastradition "i sin bagage". Hey og Brocks samarbejdede fortrinligt og udviklede glasværket forretningsmæssigt og teknisk til en position blandt de bedste.

Fyens Glasværks produkter er beskrevet i 3 kataloger, det første fra 1890 viser fortsat drikkeglas på fod i tidens sortiment, krus, karafler, kander, opbevaringsglas og belysningsglas. I andet og tredje katalog er der ikke længere drikkeglas på fod, dog fortsat karafler og kander, sukker/flødesæt, lomme flasker og studsglas. Der er et langt større sortiment af belysningsglas herunder natlamper og ampler. Som noget nyt er der kommet vaser og krukker i det karakteristiske marmorerede glas. Produktionen af det marmorerede glas overførtes senere til Rosdala Glasbruk i Sverige, som var købt til i 1899.

A/S De forenede Glasværker 1902 - 1907

I 1902 fusionerede Fyens Glasværk inklusive det tilkøbte Rosdala Glasbruk med Århus Glasværk i selskabet A/S De forenede Glasværker under Konsul Heys ledelse, hvilket må ses som resultatet af den succesrige drift af glasværket i Odense.

I 1903 udkommer et meget flot katalog med forside udført af kunstmaleren H.A. Brendekilde, titlen på forsiden er fortsat Fyens Glasværk. Kataloget indeholder et overordentlig stort sortiment af belysningsglas,

hvor der nu også findes artikler for elektrisk belysning, sortimentet af husholdningsglas er udvidet med et stort udvalg af kander, kiksespande og visitkortskåle. Flaskeproduktionen fra Århus og Odense, som var af en betydelig størrelse, optræder ikke i noget katalog.

A/S Kastrup Glasværk 1907 – 1965

Med datterselskab A/S De forenede Glasværker 1907 – 1965

I 1907 kom den næste store fusion mellem De forenede Glasværker, Frederiksberg Glasværk og Kastrup Glasværk, som også ejede Hellerup Glasværk, fra 1908 kom også Ålborg Glasværk med i fusionen. Den nye koncern fik navnet A/S Kastrup Glasværk. Posten som bestyrelsesformand i den nye koncern indtog konsul Hey, og direktør for koncernen blev direktøren fra De forenede Glasværker – Valdemar Hansen, som flyttede fra Odense til København, hvor det nye kontor blev placeret i Nørre Voldgade. A/S De forenede Glasværker fortsatte som et datterselskab med hovedkontor i Odense.

I hele perioden frem til 1965 foregik der en betydelig produktudveksling mellem De forenede Glasværker i Odense og Kastrup Glasværk på Amager for at optimere produktionen. Som hovedregel er det angivet i katalogerne, hvor varerne er fremstillet.

Katalogerne har titlen Kastrup Glasværk, men er opdelt i Fyens Glasværks Fabrikat og Kastrup Glasværks Fabrikat, samt i Kastrup og Fyens Glasværks Fabrikat, i det sidste tilfælde kan produkterne altså være fremstillet begge steder. Denne opdeling er foretaget i katalogerne udgivet i 1910, 1924, 1936 og 1950. Derefter fremgår det ikke længere af salgsmaterialet, hvor produktet er fremstillet. I bogen Dansk Glas 1925-1985 af Erik Lassen og Mogens Schlütter er der ved en del produkter anført, hvor de er fremstillet.

Fra 1910 og frem til 1914 overførtes Kastrup Glasværks produktion af presseglass til Odense og i årene frem til midten af 50'erne, blev der produceret store mængder presseglass i Odense. De kendteste mønstre er: Chippendale, Nanna, Skjold, Yrsa, Rolf, Odin og Freja, men der var flere, hvoraf nogle kun fik et nummer. Der var ligeledes en stor produktion af pressede drikkeglas herunder børneglas. Der blev på glasværket i Odense i betydeligt omfang produceret på halvautomater, her produceredes henkogningsglas og flasker, der er dog kun lavet forholdsvis få mælkeflasker, idet Odenses halvautomater ikke rigtigt var konkurrencedygtige på denne produktion.

Da presseglasset op gennem 50'erne blev umoderne og dybfryseren overflødiggjorde henkogningsglas, reduceredes mandskabet til godt en tredjedel. Den mundblæste produktion blev igen langt den største del af glasværkets produktion. Maskininvesteringerne blev foretaget på Hellerup - og Kastrup Glasværker. I Odense blev det glasmagernes håndværksmæssige kunnen – deres speciale i at mundblæse opalt glas og farvet glas samt evnen til at håndtere store glasemner, der sammen med en indarbejdet disciplin omkring det at smelte farvet glas gav værket sin eksistensberettigelse. Det var de dyder, som var grundlagt under Adolf Brocks, der nu kunne bære glasværket videre.

Jacob E. Bangs ansættelse på Kastrup Glasværk i 1956 fik også betydning for Odense og var med til at holde glasværket i gang. En stor del af JEB's kunstglas fra Kastrup tiden er fremstillet i Odense – Natblå serie, Antikgrøn serie og Capri serien kan nævnes. Jacob E. Bang tegnede også belysningsglas, denne produktion blev dog, som den øvrige produktion af belysningsglas leveret til forskellige lampefabrikanter, men findes ofte forsynet med mærkater fra Kastrup Glasværk. Sidst i 50'erne fik Odenses hyttemester siden 1952 - Otto Brauer - sin nu internationalt kendte gulvvase i produktion.

Kastrup og Holmegaards Glasværker A/S 1965 – 1979

Odense Afdelingen.

I 1965 sammensluttedes Kastrup og Holmegaard – samme år døde Jacob E. Bang. JEB's arbejde for Kastrup Glasværk havde betydet, at Kastrup på Kunst og Brugsglasområdet havde halet betydeligt ind på Holmegaard, men det var dog kampen om flaskemarkedet, der var den betydeligste årsag til sammenslutningen. Fra nu af blev produkterne fra Odense mærket med Kastrup Holmegaard, hvilket dog i løbet af få år blev ændret til Holmegaard of Copenhagen. Slutningen af 60'erne, 70'erne og begyndelsen af 80'erne blev en frugtbar tid, som bød på mange nye produkter og stor produktudviklingsaktivitet. Mange

designere fandt glasmagernes håndværksmæssige kunnen på glasværket i Odense interessant når der skulle udvikles nye produkter.

Det farvede overfang fra glasværket i Odense faldt godt i tråd med 60ernes designmæssige trend, det var produkter i stærke farver "det oprørske glas". I 1958 blev Michael Bang – Jacob E. Bangs søn - ansat med fast placering i Odense.

I løbet af 2 år havde Michael flere markante produkter i produktion, Napoli, Regnbueserien og kæmpesuccesen Palet. Men også belysningsområdet havde Michael fået gang i, således at Holmegaard ved indgangen til 80erne havde et overordentlig flot program til hjemmets belysning.

Holmegaards Glasværker A/S 1979 - 1990 Odense Afdeling.

I 1979 lukkede Kastrup Glasværk, herefter var der kun Holmegaard og Odense tilbage. Op gennem 80erne var der fortsat stor udviklingsaktivitet på Glasværket i Odense af glaskunstnere som Michael Bang, Sidse Werner, Per Lütken, Torben Jørgensen, Verner Panton og Mutsuo Inoues.

I 1985 indgik Holmegaards Glasværker i Royal Copenhagen gruppen – og dermed glasværket i Odense - fra nu af stod der Royal Copenhagen over porten til glasværket.

December 1990 lukkede glasværket i Odense. På den sidste arbejdsdag råbte man - lidt galgenhumoristisk – det særlige Fyens Glasværkshurra, som man brugte på glasværket ved festlige lejligheder: Tre lange-, tre korte hurra og et rungende Fyens Glasværk, sådan som det sikkert er blevet råbt, siden de herrer Hey og Brocks formede Fyens Glasværk om en meget stærk virksomhedskultur.

19. februar 2009/Anders Tybjerg Jørgensen

Kildelitteratur:

Genoptryk af gamle kataloger udgivet af: Glashistorisk Selskab Aalborg *1976
Fyens Glasværk, Mogens Schlütter og Jan Kock
Dansk Glas 1925-1985, Erik Lassen og Mogens Schlütter
Danske flasker, Mogens Schlütter
Odensebogen 1997
Registrant 1979, Odense Magistrat. 2. Afdeling
Dekorerede danske glas, Niels Andersen og Torben Errboe
Glas pustet, Personaleblad for Kastrup og Holmegaards Glasværker A/S

På de følgende sider er vist eksempler på glas produceret på **vort fynske glasværk** udvalgt februar 2009 af: Tom Hansen, Steen Breddal og Anders Tybjerg Jørgensen

1

2 Atlantis krukker tegnet af Michael Bang, lanceret 1981

2

3 Atlantis bobonnierer, tegnet af Michael Bang, lanceret 1981

3

3 vaser fra Capri serien, tegnet af Jacob E. Bang, lanceret 1961

4

Colour Line, tegnet af Torben Jørgensen, lanceret 1983

5

Vandkaraffel med overhængsglas, model 2095 glat hvid, Fyns Glasværk katalog 1899 og 1903, Kastrup kataloger 1910 til 1950

6

Lamp Art, tegnet af Michael Bang, lanceret 1972

7

Kuppel til Liseberg Tivoli i Göteborg

8

Marmoreret vase, Fyens Glasværks katalog 1896, model 2386 grå.

9

Natlampe, optik 3, grøn og rosa, Kastrup kataloger 1910 til 1950

10

2 pressede lysestager, ravfarvet og blå, model 830, frem til 1910 produceret på Kastrup Glasværk, efter 1910 blev produktionen overført til Odense.

11

Rød presset opsats model 677 i katalog 1924, produktionen overført fra Kastrup til Odense efter 1910.

12

Reviera, vaser i pastelfarver, fremstillet ved at den hvide opale post er rullet i farvet glasmel, derefter klart overfang. Tegnet af Kalle Svanlund, lanceret i 1976.

13

Vandkande m. hank model 660, Liliput optik, katalog Fyens Glasværk 1903, Kastrup katalog 1910, 1924 og 1934

14

Visitkortskål, med optik, blæst i søblåt glas, under randen pålagt opalhvid spunden tråd, formpresset rand, model 2151. Fyens Glasværks katalog 1896 og 1903, Kastrup Glasværks katalog 1910.

15

Windsor bordlampe i massivt glas, tegnet af Michael Bang, lanceret 1983

16

Palet, krydderikrukker, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

17

Palet, saltkværn, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

18

Palet, sildeskåle, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

19

Palet, tedåse, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

20

Petroleumslampe
Tulpe 709M, Kastrup 1910

21

Skibsplatte 1972, Holmegaard rødt katalog

22

Palet, sukker, salt og peber strøer, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

23

Palet, sukker, salt og peber strøer, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

24

Palet, skåle, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

25

Palet, sukkerskål og flødekande, tegnet af Michael bang. Lanceret successivt i forskellige farver fra 1969 til 1975

26

Rød jardiniere model 729/195 A,
Kastrup 1924

27

Vandglas model 240, opal med
bemaling og nr.: 2828/133 skrevet
under bunden, Kastrup 1910

28

2 vandglas model 240 et med flag og
tekst, samt et med bogstav, Kastrup
1910

29

Presset skål Chippendale brun,
model 65, Kastrup 1934

30

2 pressede vandglas brunt og rav
farvet model 612 og 611, Kastrup
1924

Rødt presset vandglas, lille, model
609/835, Kastrup 1924

31

Redeæg maskinblæst model F
7881, Kastrup 1950.
Palet æggebæger.

32

Presset blå sukker skål Chippendale
model 66 Kastrup 1934

33

Flagermus lygteglas med Griff model
1917, Kastrup 1910

34

Brystglas med ballon model 2110,
Kastrup 1910 og prisbogen.

Presset snapsglas Derby model
616/271, Kastrup 1924

Malkemaskine glas

35

Presset smørskål Freja model F 200,
Kastrup 1950

36

Presset opsats model 678/205 dyb, Kastrup 1924

Presset opsats Thyra model 373a, Kastrup 934

Presset opsats Chippendale model F 77 og F 78, Kastrup 1950

37

Presset kande Nanna røgfarvet, model F 50, Kastrup 1950

Presset kande Skjold model 673, Kastrup 1934

38

Mundblæst kande model 2682 optik 1, Kastrup 1910

39

Mundblæst kande 2195 optik 5, Kastrup 1910

40

Høje vase model F 7601, Kastrup 1910.

2 maskinblæste vaser model 7607, Kastrup 1950

41

Skibs platte opal 1972, Kastrup
Holmegaard, rødt katalog

42

Presset glas
Stor skål Chippendale model 65,
findes i 8 størrelser, Kastrup 1934

Isfad model 68, Kastrup 1934

Kagefad Chippendale model 68,
Kastrup 1934

43

Presset isfad Skjold model 669,
ravfarvet og klart, Kastrup 1934

44

Presset grøn skål model 164,
Kastrup 1934

45

Pressede jardinierer Rolf, blå, grøn,
lyserød, klar model 116 B, Kastrup
1934

46

Mundblæst kande model 2195
slibning 3, Kastrup 1910

47

Palet, kander, tegnet af Michael
bang. Lanceret successivt i
forskellige farver fra 1969 til 1975

48

Kiksespand med fastblæst ismønster
model 2241, Fyens Glasværk 1903

49

Presset osteklokke med fad Freja,
model 330, Kastrup 1934

50

Flasker, genbrugt til bemaling, med
træ prop. Solgt som karafler med
toldkammer numre.

51

Bolcheglas, maskinblæst, presset prop, sammenslebet model 7522 4kt., Kastrup 1934

52

Brauer gulvvase, lanceret 1959/60, Opal med grønt overfang. Kastrup 1960 - 65

53

Presset Rolf skål lille model 356, Kastrup 1934

54

Køkken vægpetroleumslampe, grøn beholder model 804, Fyens Glasværk 1903

55

Presset opsats, Odin model 680/201 dyb, Kastrup 1924

56

Palet, krus, tegnet af Michael bang.
Lanceret successivt i forskellige
farver fra 1969 til 1975

57

Visitkortskål, søblå, ternet optik
model 2155, Fyens Glasværk 1903

58

Mundblæst blomsterglas med snoet
optik model 2295, men lavere, Fyens
Glasværk 1903

59

Blomsterglas opal m. indbrændt
emalje overføringsbillede model
3393, Kastrup 1910

60

Mundblæst blomsterglas optisk
model 517/3457, Kastrup 1924

61

Mundblæst blomsterskål model
482/3473A fastblæst, Kastrup 1924

62

Brevpresse med indlimmet fotomodel
3662, Prisbogen
Hilsen fra Odense, banegården.

63

Mundblæst sukkerskål med optik 10,
model 2236, Kastrup 1910

64

Presset vase Chippendale ravfarvet
model 346, Kastrup 1934

65

Presset jardiniere Rolf ravfarvet
model 117B, Kastrup 1934

66

Brauer vase, mørkegrøn, Odense
1976

67

Cupidokupler 23, 18 og 14 cm,
opdrejet og med omlagt kant.
Kastrup 1910, blev produceret til
glasværket lukkede.

68

The dåse opal med tekst model
2230, Kastrup 1910

69

Glas til vatsnor til brug i frisørsalon,
mundblæst glas, model 594, Kastrup
1910

70

Presset opsats model 677/798,
Kastrup 1924
Presset flødekande model 704/798,
Kastrup 1924
Presset sukkerskål model 798,
Kastrup 1924

71

Pressede studsglas m. planslebet
standflade model 781, Kastrup 1910
- 1950

72

Brunt vaniljeglas, firkantet
opbevaringsglas, honningglas,
henkogningsglas og gelekop. Alle
maskinblæst på halvautomat

73

Diverse skærme og kupler til
elektrisk belysning.

74

Flasker, mundblæste og
maskinblæste på halvautomat på
glasværket i Odense.

75

Presset blå Nanna asiet model 45,
derefter indvarmet og opdrevet til
skål/askebæger, ikke i noget
katalog.

76

Presset grøn skål model 662/206,
Kastrup 1924

77

Palet, fade, tegnet af Michael bang.
Lanceret successivt i forskellige
farver fra 1969 til 1975

78

Vandglas maskinblæste på
halvautomat, blad 36, Kastrup 1934

79

Palet, tedåse og marmeladekrukker,
tegnet af Michael bang. Lanceret
successivt i forskellige farver fra
1969 til 1975.
Marmeladekrukkerne har presset
låg.